

Més Estat, menys mercat

Després d'aquest setembre negre s'ha demanat una regulació, una refundació, fins i tot, del capitalisme

JOSEP BORRELL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 28.09.08

La passada Assemblea General de l'ONU s'havia de concentrar en la lluita contra la pobresa i els Objectius del Mil·lenni en l'equador del termini (2015) fixat per aconseguir-los. Però l'estrepitós enfonsament del sistema financer americà i la carrera contra rellotge per aprovar el pla amb què George Bush mira d'evitar una catàstrofe econòmica en les últimes setmanes del seu mandat es van imposar com a tema principal dels debats.

Han estat dies decisius, plens d'angoixa, tensió i còlera, per fer front a una crisi financera que, segons el mateix Bush, pot provocar una llarga i dolorosa recessió. Les autoritats de regulació prohibien la venda al descobert d'accions bancàries per evitar l'especulació a la baixa. El Congrés esgotava les últimes hores del seu mandat i a tot el món creixien les crítiques contra un sistema financer desregulat que ha acumulat riscos especulatius fins a la seva explosió.

LÍDERS religiosos i la gairebé totalitat dels polítics, amb Sarkozy, Merkel i Lula al capdavant, competeixen en demandes de regulació, de refundació, fins i tot, del capitalisme mundial. No és la primera vegada que ho fan: en les últimes reunions del G-8, Alemanya i França van demanar regular les activitats especulatives d'un sistema financer sense control que s'havia convertit en un casino regentat per dirigents amb sous fantasiosos, assumint riscos creixents finançats per muntanyes de

deutes. Però els doctrinaris neoliberals nord-americans i britànics, que encara veien en el mercat el remei de tots els mals, van rebutjar el que ells consideraven velles manies intervencionistes de l'Europa continental. I no s'hi va fer res, encara que la catàstrofe es veia venir. Ara se'n coneix la magnitud i és tard per poder-la evitar. Però s'han d'establir les bases d'un nou sistema que reconegui el final de la il·lusió d'un mercat clarivident que assigna òptimament els recursos juntament amb la necessitat d'una intervenció pública reguladora a escala global. I d'una nova concepció de l'Estat, perquè no sigui únicament el bomber dels incendis que provoca amb les seves polítiques d'abandonament de l'àmbit social per posar-se al servei dels interessos privats.

En aquest setembre negre ha mort una concepció ideològica del paper relatiu de l'Estat i el mercat. Ironia de la història: precisament el que va començar el seu mandat presidencial proclamant que l'Estat era el problema i el mercat la solució, és el que ha desregulat a ultrança l'activitat financera per permetre-li ser més "eficient", el que s'acomiada proposant que l'Estat aportï 500.000 milions d'euros per poder comprar actius privats de dubtós valor i evitar una fallida general del sistema financer.

A aquests s'hi han de sumar els 200.000 ja gastats en altres operacions de salvament de bancs i institucions hipotecàries des de començament d'any. I amb això ja ens trobem en el bilió de dòlars en què el Fons Monetari Internacional (FMI) va calcular el cost de la crisi financera, per la qual cosa alshores va ser acusat d'alarmista pels mateixos que en aquests moments, sense cap mena d'autocrítica, demanen xec i carta blanca per utilitzar l'Estat com a solució als problemes creats pel mercat.

Davant la gravetat de la situació, els dos candidats han escenificat juntament amb Bush un acord per fer tirar endavant el seu pla, en una unió sagrada davant la crisi, com si es tractés d'una nova guerra contra el terrorisme. Al cap i a la fi, el que es demana als contribuents americans per sanejar les pèrdues dels seus bancs és menys del que els deu haver costat la guerra de l'Iraq. Però els congressistes han limitat els poders arbitraris i la impunitat dels seus actes que es concedien al Secretari del Tresor, han exigit retallades en les retribucions dels directius dels bancs i la possibilitat de recuperar en el futur part dels recursos públics aportats. Objectius més fàcils d'enunciar que de complir.

Més enllà de la preocupació per les conseqüències de la crisi, el sentiment dominant a Nova York, dins i fora de l'Assemblea General de l'ONU, era el de còlera contra els responsables del disbarat. Còlera dels contribuents americans que veuen com se salven les grans institucions financeres mentre milions de famílies perden casa seva o els llocs de feina o les dues coses a la vegada.

CÒLERA dels països en desenvolupament, que veuen com les receptes econòmiques que en el passat se'ls van imposar han conduït a una crisi que també els afectarà negativament, començant per la reducció de les ajudes. A Nova York han constatat que cap país africà podrà arribar als Objectius del Mil·lenni de reducció de la pobresa i que el 2007 l'ajuda oficial al desenvolupament en lloc d'augmentar ha disminuït.

La veritat és que hi ha algunes millores, com en la lluita contra la malària i el paludisme, les causes de mort més importants a l'Àfrica. Però per guanyar la batalla contra la pobresa faria falta que els països rics hi

aportessin 70.000 milions de dòlars a l'any i no és segur que sigui així. El final de l'eufòria dels especuladors ha portat l'angoixa dels pobles, però també el naixement d'un nou món més multipolar en què al costat de grans riscos s'obren també noves oportunitats per posar l'economia al servei dels éssers humans.

* President de la Comissió de Desenvolupament del Parlament Europeu.